ఏది సౌఖ్యం

౧

అది సాయంసమయం. అతిదీర్ఘ ప్రయాణంచేత అలసిసొలసి లోకబాంధవుడప్పటికప్పుడే విశ్రమస్థానం చేరుకున్నాడు. శశాంకుడు తన శీతలకిరణాలతో ప్రపంచాన్ని సంతోష పారవశ్యంలో ముంచటానికి బయలుదేరుతున్నాడు. తన శీతలకరస్పర్శచే పద్మాన్ని ప్రేమించబోయినాడు. కాని ఆ పతివ్రత, భీతిజెంది, ముకుళించుకున్నది. భర్తకు గలిగిన పరాభవానికి కలువ కిలకిలానవ్వింది. పొద్దుటినుండి కడుపారమేసిన పాడి గొడ్లు సంతానాన్ని చూచుకోవలననే అపేక్షచేత త్వరత్వరగా యింట్లకు చేరుకుంటున్నవి. పొద్దునవనగా గడ్డికోసుకరావడానికి పోయిన కాపుపడుచులు, గడ్డి మూటలు నెత్తిన పెట్టుకోని, కిలకిలానవ్వుతూ, కులాసాగా కబుర్లుచెప్పుకుంటూ, వెన్నెలరాత్రిలలో వారనుభవించబోయే సుఖాన్ని ఆలోచించుకుంటూ, భర్తృముఖ సందర్శనాపేక్షచే చకచకా గ్రామంవైపు నడుస్తున్నారు. చీకటితోనే లేచి తండ్రి సేద్యానికితీసుకొన్న పొలంలో అరక దున్నటానికిపోయిన కాపుకుర్రడు నాగలికర్రు భుజానికిరామకొని చేసే కూతతో మేళవించి, శ్రావ్యంగా, మనోహరంగా 'ఏవూరు యేదేశంపిల్లా నీదీ' అని పాడుతూ యింటికి బయలుదేరాడు. సరిగ్గా కాపుకుర్రడితోనే మేతకు బయలుదేరిన కాకులు, మళ్ళీ వాడితోపాటే, కర్ణకఠోరంగా 'కావుకావు'మని అరుచుకుంటూ గూళ్ళకు చేరుకుంటున్నవి. అందరికీ వూరుమీదనే, నివాసస్థలంమీదనే చూపు. కాని, ఆ చూపు, ఒక్కడికీ—ఆ మనోహరమైన సాయంసమయంలో వూరిబయట నది ఒడ్డున మఱ్ఱిచెట్టుక్రింద కూర్చున్న బైరాగికి—మాత్రం లేదు. ప్రపంచాన్నంతా సంతోషాబ్ధిని వోలలాడించే ఆ శరత్ జ్యోత్స్న, అతనికిమాత్రం హృదయకంటకంగావున్నది. అతడు, కాళ్ళుమాత్రం నీళ్ళలోపెట్టి, ముఖం రెండుచేతులతో పట్టుకోని, తలకాయవంచి, నిట్టూర్పులు విడుస్తున్నాడు. అప్పుడతనిమనస్సును యేభావాలు కలతపెట్టుతున్నవో యెవరికీ తెలుసు! ఘడియగడిచింది. రెండోఘడియ ప్రవేశించింది. బైరాగి ఆలోచన తెగలేదు. నిట్టూర్పులకు అంతులేదు. అతని చక్షువులనుండి అప్రయత్నంగా రెండశ్రుబిందువులు రాలినై. వాటిని కృష్ణవేణమ్మ పుణ్యంగట్టుకున్నది. బైరాగికి తెలివివచ్చింది. చుట్టుప్రక్కల తేరిపారచూశాడు. అంగదుడు తనవైపు దిక్కుమొహం వేసుకొని చూస్తున్నాడు. బైరాగి తానుచేసినపనికి పశ్చాత్తాపపడ్డాడు. కళ్ళుతుడుచుకుంటూ లేచి తన జోలెలోనుంచి బియ్యపుగింజలుతీసి 'అంగదుడా! రా, నాన్నా, రా. యివిగో, తిందువుగాని' అని పిలిచాడు. కోతిపిల్ల రాలేదు. దిక్కుమొహంవేసికోని అట్లాగే నుంచున్నది. 'రా, అమ్మా, రా. నేను యింకెప్పుడూ యేడవనులే, రా' అన్నాడు మళ్ళీ. అంగదుడు రాలేదు. 'యేమోస్సే, యింతమాత్రానికే దిక్కుమొహం వేస్తారా? రొక్కుడన్నా. నేనేదో ఆలోచనమీద వున్నా. అంతే' అంటూ లేనినవ్వు తెచ్చుకున్నాడు భిక్షువు.

అంగదుడు బైరాగి దగ్గరకు పరుగెత్తుకుంటూవచ్చి, చేతిలోబియ్యం తీసేసింది. 'నా దుఃఖంలో నేను

800

దహించటమే కాకుండా, పాపం, మా అంగదుణ్ణి కూడా దహింపచేస్తున్నా, నేను ఏలోకానికి పోతానో కాని' అనుకున్నాడు బైరాగి. రెండుమూడు పిడికెల బియ్యంతో అంగదుడి భోజనం పూర్తిఅయింది. ఆ మధ్యాహ్నమే తోటకాపును అడిగి తెచ్చుకున్న జామపండ్లను తింటూ, మధ్యమధ్య గుజ్జును అంగదుడి నోటికి రాస్తూ, బైరాగికూడా రాత్రి భోజనం ముగించాడు. పూజాసామగ్రి సిద్ధంచేసుకుంటున్నాడు, అంగదుడు మామూలుప్రకారంగా, మొరుగుతూ గంతులు వేస్తున్నది.

నిద్రపోవటానికి వేళఅయింది. బైరాగి పక్క సిద్ధం చేసి 'అంగదుడూ' అని పిలిచే పిలవటంతోనే గంతు వేసి పక్కమీద పడుకొన్నది. బైరాగి అనకాళ్ళు ముడుచుకొని, అంగదుడి కాళ్ళుముడిచి, జోలె తల కిందపెట్టుకొని, అంగదుడిమీద చెయ్యివేసి పడుకున్నాడు. అంగదుడికి నిద్రపట్టలేదు. ముందరి రెండు కాళ్ళతో బైరాగి పెదిమలులాగటం మొదలెట్టింది. బైరాగి గ్రహించాడు. 'ఇవ్వాళ చెప్పలేనమ్మా. ఓపిక లేదు కథచెప్పటానికి. రేపు చెప్తాలే' అన్నాడు. కాదు, ఇవ్వాళే చెప్పమన్నట్టుగా అంగదుడు కిచకిచలాడుతూ పెదిమలు లాగటం మొదలెట్టింది. రోజూ బైరాగి కథలుచెప్తుంటే నిద్రపోవటం అంగదుడికి బాగా అలవాటయింది. పైగా బహుగట్టిపట్టు అంగదుడిది. అందుకని బైరాగి యింకా లాభంలేదనుకొని 'ఆట్లాగేలే, చంపకు' అని కథయేదో ఆలోచించ మొదలుపెట్టాడు.

౨

అయినాపురపు సూరన్నగారిది పేరేచెర్లగ్రామం గుంటూరుకు దాదాపు ఏడెనిమిదిమైళ్ళదూరం. ఆయనకు కొద్దిగా భూవసతి వున్నది. అన్నీ మెట్టభూములే. అందులోనే కొన్నిభూములను పాలికి, కొన్నింటిని మక్తాకు యిచ్చి, మొత్తంమీద గౌరవంగానే ఆయన కాలం జరుపుకుంటున్నాడు. ఆయనగారికి నారాయణరావు ఒక్కడేకొడుకు, అటువంటివాడు ఒక్కడున్నా చాలు నిర్భాగ్యదామోదరుడు. పెద్దయిన తర్వాత యెంత దుర్మార్గుడయినాడో నారాయణరావు చిన్నప్పుడంత సన్మార్గుడు. ఒకరిజోలి తనకక్కరలేదు. తన పాఠాలేమిటో తనేమిటో తప్ప. ఆవూళ్ళో తలిదండ్రులందరూకూడా 'చూడు! వాళ్ళ నారాయణరావు! యెంత ముచ్చటగా పాఠాలు చదువుకుంటాడో. వాణ్ణిచూసికన్నా నేర్చుకోవచ్చునే' అని పిల్లలను కోప్పడుతూవుండేవాళ్ళు కూడాను.

నారాయణరావుకు పాఠశాలలో చదువు పూర్తి అయింది. కళాశాలలో ప్రవేశించాడు. బి. ఏ. లో చదువుతూండే రోజుల్లోనే, షెల్లీ, కీట్సు, రస్కిను, కార్లయిలు గ్రంథాలు అవగాహన చేసుకున్నాడు. షేక్స్పియరు, మిల్టనులను తిరగవేశాడు. తెలుగులో ప్రబంధకవులను, పెద్దన, భట్టుమూర్తి, సూరన్న మొదలయినవాళ్ళను చదివి ఆనందించాడు. శ్రీనాథుని సీసపద్యధోరణికి అబ్బురపడ్డాడు. తిక్కన కందపద్యాలకు ముగ్ధుడయినాడు. తెలుగులో ప్రవేశం యేర్పరుచుకున్నాడు. ఇరవయ్యో శతాబ్దంలో కలిగిన పరివర్తనా మహాప్రవాహంలో తానుకూడా కొంతవరకు కొట్టుకుపోయినాడు. భావగీతాలల్లటం నేర్చుకున్నాడు. గ్రామ్యభాషావాదాన్ని సమర్థిస్తూ వ్యాసాలు పత్రికలలో ప్రచురించాడు. అన్నిటికన్నా అతని మనస్సును యెక్కువగా ఆకర్షించిన విషయాలు, రజస్వలానంతర వివాహాలు, స్త్రీ విద్యాభివృద్ధి, విధవా వివాహాలు. వీటికోరకు తన జీవితమంతా ధారపోయాలనుకున్నాడు. వాటి ఆవశ్యకతను గురించి అనేకసార్లు పత్రికలలో రాశాడు. హిందూ మతాన్నిగురించి చదువకపోయినా, పండితులవల్ల విన్నాడు పైవిషయాలకు మతగ్రంథాలలో తావులేదని. వీటికితావు బ్రహ్మసమాజమతంలో వుండటం గ్రహించాడు. హిందూమతానికన్న బ్రహ్మసమాజమతాన్ని యెక్కువగా ఆదరించాడు. వాళ్ళకట్టు, బొట్టు అనుకరించటం మొదలెట్టాడు. హిందూమతం సంకుచితం చేయబడటానికి పూర్వపు స్వార్థపరులైన పండితులే కారణమని, పాపం అతనికేం తెలుసు!

౩

అతడు బి. ఎ. చదువుకున్న రోజుల్లోనే, అతని చక్కదనమూ, బుద్ధికుశలతా, తెలివితేటలూ చూచి

చాలామంది పిల్లనిస్తామని వచ్చారు. తనకు అప్పుడే పెళ్ళి అవసరంలేదన్నాడు నారాయణరావు. సూరన్నగారికి భయంవేసింది. ఇప్పుడు పెళ్ళిచేయకుండా అట్టె పెటితే నారాయణరావు యే కిరస్తానీమతంలో కలసి, యే వర్ణాంతరవివాహానికి తలపడతాడోనని సూరన్నగారికి భీతిగలిగింది. అదీగాక యిప్పుడు పెళ్ళిచేస్తే, వెయ్యిన్నూటపదహార్లు కట్నం కాజెయ్యవచ్చుననే ధనాశకూడా పీడించటం మొదలెట్టింది. తల్లిచేత చెప్పించాడు. మేనమామలచేత చీవాట్లు పెట్టించాడు. బంధువులచేత అడిగించాడు. ఇరుగుపొరుగు వారందరూ 'సూరన్నకొడుకు పెళ్ళిచేసుకోట్ట ముద్దిమీదికి ఇరవై యేళ్ళొచ్చి. వాడెట్లాగూ యే కిరస్తానీ పిల్లనో తురక పిల్లనో పెళ్ళిచేసుకుండేవాడే. వెధవ మాలచదువులు. యెక్కడ దాపరించినయ్యో కాని' అని తిట్టిపోయడం మొదలెట్టారు నారాయణరావునూ, చదువునుకూడా. చుట్టపక్కాలంగా చూసిపోవడానికి వచ్చిన ముసలమ్మలందరూ 'ఏమిట్రా. అబ్బాయ్! పెళ్ళిచేసుకోనంటున్నావుటా' అని దీర్ఘాలుతీస్తూ ప్రశ్నలువెయ్యటం సాగించారు. వాళ్ళందరికీ అప్పటికప్పుడు యేవో సమాధానాలు చెప్పినా, నారాయణరావుకు మనస్సుమాత్రం విసుగెత్తింది. ఇంట్లోపోరు, బయటపోరు, వూళ్ళొ గుసగుసలు, ఇక తప్పిందిగాదు నారాయణరావుకు పెళ్ళిచేసుకోక.

జబర్దస్తీగా యూనైబళ్ళతో తర్లిపోయినారు పెళ్ళికి సూరన్నగారు. ముత్తైదుల కోలాహలం, పిల్లల యేడ్పులూ, తుఱ్ఱకారువాళ్ళ గ్రామఫోను పాటలూ, బండివాళ్ళ అదిలింపులూ, ఎద్దులు తమాషాగా వూగుతూ చేసే గంటలధ్వని, విచిత్రమైన బండ్ల యిరుసుల చప్పుడూ, మధ్యమధ్య పెద్దలుచేసే అజమాయిషీ, కుర్రకారు భార్యాభర్తలు ప్రత్యేకంగా ఒక్కొక్క బండిలోచేరి (ఆబండిలో ఇంకొకరు యెక్కడానికి వీల్లేదు) చేసే సరస సల్లాపాలూ, ఓః, అర్థంలేని హంగామా కావలసినంత. సంతోషానికి మేరలేదు.

మనలోమాట. పెళ్ళివారిని తీసుకువెళ్ళేటప్పుడు, పెళ్ళికొడుకు వారికి యేమీ ఆలోచనవుండదు. భోజనం పెట్టేది పెళ్ళికూతురు తండ్రేగా! యేమన్నా పొరపాటువస్తే దబాయించవచ్చు. అంతమందికి తను తిండి పెట్టవలసివస్తేగా పెళ్ళికొడుకు తండ్రికి తెలిసేది కష్టసుఖాలు.

అందరూ యింత సంతోషంగావున్నా పెండ్లికొడుకు మొహానమాత్రం నెత్తురుచుక్కలేదు. 'పెళ్ళి అయ్యినతరువాత వాళ్ళువాళ్ళు బాగానేవుంటారులే. అప్పుడు మనం చెప్పనే అక్కరలేదు' అనుకున్నాడు సూరన్నగారు. నారాయణరావు మనస్సులోవుండే దుఃఖం ఆయనకేం తెలుసు పాపం పూర్వకాలపుమనిషి!!

'బలవంతపు బ్రాహ్మణార్థం' అన్నట్లుగా పెండ్లి జరిగింది నారాయణరావుకు. పెళ్ళికూతురు మొహమే చూడలేదు నారాయణరావు. సావిత్రిమాత్రం చిరునవ్వు నవ్వుతూ తలంబ్రాలు పోసింది. నారాయణరావు తలకాయ పైకెత్తలేదు, చిరునవ్వు నవ్వలేదు సరిగదా, యేదో విధిలేనట్టు, తప్పనిసరిగా తలంబ్రాలుపోశాడు సావిత్రి నెత్తిమీద. కొన్నిసార్లు అవి ప్రక్కగాకూడా పడ్డాయి పెళ్ళివారు ఆశ్చర్యపడ్డారు. సావిత్రిమనస్సు చివుక్కుమన్నది.

౪

నారాయణరావు విశ్వవిద్యాలయములో మొదటివాడుగా పట్టభద్రపరీక్షలో వుత్తీర్ణుడయినాడు. పరీక్ష సంగతి తెలుసుకొని, సెలవులలో అక్కడ అక్కడా తిరిగి యింటికిరాగానే తల్లి 'మంచిసంగతి చెప్పుకో చూద్దాం' అన్నది. నారాయణరావు గ్రహించాడు సూచనగా. 'ఏదో చెప్పమ్మా' అన్నాడు విసుగుతో. 'కోడలు పెద్దమనిషి అయిందట' అన్నది తల్లి చాటంత మొహంచేసుకొని. సూరన్నగారు యేదో రాసుకుంటూ ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకున్నాడు. కాని నారాయణరావుకు గుండెలలో రాయిపడినట్లయింది.

నాలుగు సమర్తలు అయినై. కార్యంచేసుకొని పిల్లను తీసుకెళ్ళవచ్చునని వచ్చింది కబురు సూరన్నగారికి. మంచిముహూర్తం పెట్టుకొని, చుట్టపక్కాలను కార్డువ్రాసి పిలిపించుకొని సూరన్నగారు బయలుదేరారు కార్యానికి. బళ్ళోకివెళ్ళే పిల్లాడిమొహంలావుంది నారాయణరావు మొహం.

ఏవేవో మంత్రాలు చదివారు పండితులు. ఏవేవో క్రియలు చేయించారు భార్యా భర్తలచేత, చివరకు శాస్త్రుల్లగారు 'అబ్బాయ్, అమ్మాయ్‌మీద చెయ్యివేసి పల్లెంపుచ్చుకో' అన్నాడు. సావిత్రికి వళ్ళు గగుర్పొడిచింది. నారాయణరావుకు అపని మనస్కరించలేదు. సిగ్గుగాదు ఇష్టంలేక.

భార్యాభర్తలను గదిలోకి పంపించారు. పంపించబోయేముందు శాస్త్రుల్లగారు సూరన్నగారిని చాటుగా పిలిచి 'చాలామంచిముహూర్తం సుమండీ. అబ్బాయికి చెప్పారా ఖైముసంగతి' అన్నాడు. 'ఓ! అంతా సరిచేశానులెండి' అన్నాడు సూరన్నగారు. పాపం సావిత్రి యెన్నో కోర్కెలు మనస్సులో పెట్టుకొని పోయింది గదిలోకి. ఆశలన్నీ మాయమయిపోయినై. భర్త పడుకున్నవాడు పడుకున్నట్టే వున్నాడు. కదల్లేదు. మెదలలేదు. సావిత్రి గదితలుపువేసి గుమ్మందగ్గర నుంచున్నది నుంచునట్టే వున్నది. భర్తదగ్గరనుంచి యేమీ సంజ్ఞలేదు. పాపం అముగ్ధురాలి ప్రాణం యెంత తల్లడిల్లిపోయిందో! అక్కడనే కూలబడి(?) కొంగుపరుచుకొని నిద్రపోయింది. తెల్లవారగనే తల్లి 'చిట్టీ! కోప్పడ్డాడా' అని అడిగింది సావిత్రిని. ముంగురులు సవిరిస్తూ. సావిత్రి యేమీ జవాబుచెప్పలేదు. ఏమని చెపుతుంది గనక.

రోజులుగడిచినై. అసలుకేమీ భిన్నంలేదు. సావిత్రి యీసంగతి ఎవరితోనూ చెప్పలేదు. చెప్పిమాత్రం యేం చేస్తుంది గనక! రోజుకు రోజూ క్షీణించడం మాత్రం అవుపడుతున్నది సావిత్రిలో. అత్తమామల యెదుట మాత్రం లేని సంతోషం తెచ్చుకొనేది.

ఒకరోజున అత్తగారు 'సావిత్రీ' నీవు బాగా వీణ వాయిస్తావుట గదా! దానిమంపదెగ ఒక్కసారన్నా పాడి వినిపించగూడదా' అన్నది. 'నాబతుకుతుకలోడు వీణగూడనా' అనుకున్నది సావిత్రి. పైకిమాత్రం, తెచ్చిపెట్టుకున్న చిరునవ్వుతో 'యేకో తీరటంలేదు పని మూలాన' అని సమాధానం చెప్పింది.

'అయినా ఒక్కసారి వాయిస్తే వినాలనని వున్న'దని అత్తగారు బలవంతపెట్టటంచేత, వీణవాయిస్తూ 'నిరుపమాన సామిని నా నిలయమునకు రమ్మనవే' అని మనోహరంగా పాడటం మొదలెట్టింది. ఇంతట్లోకే నారాయణరావు చడావులతో 'టక్‌టక్' అని కొట్టుకుంటూ వచ్చి బుర్రున గదిలోకి పోయినాడు. సావిత్రి సిగ్గుపడ్డది. ఆసిగ్గులో భయమే ఎక్కువస్థానం ఆక్రమించుకున్నది. పాడటంమానేసింది. అత్తగారు 'ఫరవాలేదమ్మా, బాగుంది, పాడు' అని నిర్బంధపెట్టడంచేత మళ్ళీ ఆలాపించింది ఆదేచరణం.

అందరిని తన్మయులనుచేసే అభువనమోహన కంఠస్వరం ఆదుర్మార్గుడిని, కఠినచిత్తుణ్ణి, నారాయణరావును మాత్రం ఆకర్షించలేదు. అన్నాడుగదా నాపాపుటాలు యెగరవేస్తూ 'వస్తాడు, వస్తాడు తొందరపడకు' అని

ఆరాత్రి నారాయణరావు సావిత్రిని దగ్గరకురమ్మని సంజ్ఞచేశాడు వ్రేలితో.

సావిత్రి దగ్గరకువచ్చింది.

'ఏమిటి, మధ్యాహ్నం పాడుతున్నావ్!'

కంఠంలో యేమీ క్రోధంకనుపించలేదు. సంతోషించాడనుకున్నది పాపం సావిత్రి.

'చిన్నప్పుడేదో కొద్దిగా వీణవాయించటం నేర్చుకున్నాను. అత్తగారు పాడమని బలవంతంచేస్తే కాసేపు పాడాను' అని చెప్పింది సావిత్రి చిరునవ్వు నవ్వుతూ.

'ఊహూ! ఇంకా యెప్పుడూ ఆటువంటి పిచ్చి పనులు చెయ్యకు తెలిసిందా?' అన్నాడు మూర్ఖుడు తీవ్రంగా.

'నాకు తెలియదు. ఇంకా యెప్పుడుచెయ్యను' అన్నది దిక్కుమొహంతో సావిత్రి. దుఃఖం ఆగలేదు. మొహం పక్కకుతిప్పి, వెక్కివెక్కి యేడుస్తూ అన్నది గదా 'నేను యివ్వాళ చాల పుణ్యంచేసుకున్నాను. కనుకనే నాతో మీరు యివ్వాళమాట్లాడారు. కాని నామీద అంత విముఖత్వానికి కారణమేమిటో, నాకు తెలియటంలేదు. నే నేదైనా ఘోరమయిన తప్పు చేస్తే, సూచనగా చెప్పితే చాలు సవరించుకుంటాను. తలిదండ్రులను అన్నదమ్ములను, వదలివచ్చింది మీ పాదసేవ చెయ్యటానికేగదా! మీరు నాతో మాట్లాడకపోతే నాకిక ప్రపంచమేమున్నది? మీ విముఖత్వ

నికి కారణమేమిటో చెప్మని ఆలోచించాను. కాని నాకేమీ తట్టలేదు. మిమ్మల్ని అనేకవిధాల సంతోషపెట్టటానికి ప్రయత్నించాను. కాని అన్నీ వ్యర్థమయినై కదా. నాకు ఇంగ్లీషురాకపోవటమే మీ విముఖత్వానికి కారణమైతే, నాకు నేర్పండి. నేర్చుకుంటాను. నేర్చుకునేంతవరకు నిద్రాహారాలు విసర్జించమన్నా విసర్జిస్తాను.' అంటూ భర్త పాదాలమీద తన తల కాయపెట్టి కళ్ళుతుడుచుకుంటూ 'మొట్టమొదటనే చెప్పాను మా నాన్నగారితో ఇంగ్లీషుచదువు నేర్పించమని. కాని ఆయన 'చిట్టీ! ఆడదానికి ఇంగ్లీషుచదువులెందుకమ్మా. సంస్కృతంలో పంచకావ్యాలు చదివావాయెను. భారత భాగవతాలుచదివి అర్థంచేసుకో గల్గుదువుగదా! చాల్లే అన్నారు' అని తన అశ్రుధారలతో భర్తపాదాలను తడిపింది.

[ఇంతచేసినా దయరాలేదా నిర్దయుడికి. పాపాణం మరింత గనీభవించింది]

యథాప్రకారంగా సావిత్రి తెల్లవారుఝామునే నిద్రలేచింది. భర్త పక్కదగ్గరకు వెళ్ళింది. ఆశ్చర్యం! భర్త పక్కమీదలేడు. రోజూ లాగా తెల్లవారిన తర్వాతగాని లేవని భర్త యివ్వాళ అప్పుడే లేచిపోయినాడు. తెల్లవారింది. పొద్దెక్కింది. భోజనానికి వేళ అయింది. నారాయణరావు జాడలేదు. సూరన్నగారూ, భార్యా దిగులుపడి కూర్చున్నారు. అన్నం ముట్టుకోలేదు. రోజులుగడచినై. ఊళ్ళో గందరగోళంపుట్టింది. సూరన్నగారికొడుకు బ్రహ్మసమాజంలో చేరాడని. యెవరో తీసుకురాలేకచ్చారు నారాయణరావు గుంటూరులో బ్రహ్మసమాజపు కార్యదర్శి గోవిందరావుగారింట్లో వుంటున్నాడని.

సూరన్నగారూ, భార్యా బయలుదేరారు కుష్కించినదేహాలతో గుంటూరుకు. గోవిందరావుగారి దగ్గరకు వెళ్ళి సూరన్నగారు వుత్తరీయపు చెరగుపట్టి, 'అయ్యా! నాకు పుత్రభిక్షపెట్టండి బాబూ! నాకు లేకలేక ఒక్కడేపుట్టాడు. నావంశం వాడితో తరించాలి. బాబూ! నా కొడుకును నాకియ్యండి. నేను పోతాను' అని హృదయంకరిగేటట్టు ప్రార్థించాడు. భార్య పెద్దపెట్టున యేడవడం సాగించింది. గోవిందరావు పంతులుగారు నారాయణరావును పిలిచాడు. నారాయణరావు మేడమీది వరండాలోకి వచ్చినుంచున్నాడు. చూచే మాత్రంలోనే తల్లి 'మా నాయనే, మా నాయనే, అని చేతులుచాపి యేడుపు ఎక్కువ చేసింది. సూరన్నగారు 'నాయనా! ఇంటికివెళ్ళుదాం, రా. నీకేంతక్కువ. రా! నాయనా! రా.' అని పిలిచాడు. వారి స్థితిచూచి నారాయణరావుకు జాలివేసింది. తలకాయ వంచుకున్నాడు, కళ్ళనీళ్ళు గిర్రున తిరిగినై, ఇంతలోకే మిస్ సుశీ 'ఏమిటి నారాయణరావు! ఆడదానిలాగా నువుగూడా యేడుస్తావు? అంత మెత్తమనస్సువాడివి మొట్టమొదటనే ఆలోచించుకోకపోయినావా?' అంటూ చెయ్యిపట్టుకొని తీసికెళ్ళింది.

తల్లిదండ్రులు యెంత రోదనధ్వనిచేసినా లాభం లేకపోయింది. మళ్ళీ నారాయణరావు బయటికిరాలేదు. అన్నాడుగదా సూరన్నగారు భార్యతో 'మనకు కొడుకు లేడు. మనకొడుకు చచ్చిపోయి చాలా రోజులయింది. వృథాగా యేడవకు. వెళ్ళుదాం. రా.' అని చెయ్యిపట్టుకొని లాక్కెళ్ళాడు.

—సశేషము.

—కసాంబమూర్తి.

ఆంధ్రభూమి

సచిత్రాంధ్రమాసపత్రిక.

ప్రతిమాసమున ౨౧-వ తేదిని ప్రచురింపబడును.

చందా వివరము.

సంవత్సరమునకు	...	రు. ౩-౦-౦
అర్ధసంవత్సరమునకు	...	రు. ౧-౮-౦
నాలుగు మాసములకు	...	రు. ౧-౦-౦
విడిసంచిక	...	౦-౪-౦

804